

29. september 2014

Retssikkerheden i straffesager vender den tunge ende nedad på trods af internationale konventioner. Det kan Danmark, der kalder sig en retsstat, ikke være bekendt. Dette gælder betaling af sagsomkostninger til en beskikket advokat, som man bliver påtvunget og ikke har midler til at betale.

Jeg henviser her til kravet i retsplejelovens § 731, stk. 1, litra f om at der skal medvirke forsvarer ved sagens behandling i landsretten. Det betyder, at man ikke selv kan føre sin sag eller lade en anden person føre sagen, en person, som ikke kræver honorar. Salæret til en beskikket advokat bliver ganske vist udlagt af det offentlige, men det er i sidste ende den sigtede, der skal betale, medmindre han frikendes. Man kan altså ikke blive fri for at betale sagsomkostninger til en advokat man ikke ønsker, dvs. man tvangsmæssigt kan blive pålagt en gældsbyrde, selvom man ingen penge har. Der kan ikke bevilges fri proces i straffesager.

Retten kan dog begrænse omkostningsniveauet, når den finder, at dette ellers ville komme til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld og vilkår. Retten tager først stilling til omkostningsspørgsmålet efter at sagen er afgjort. Man kan altså ikke på forhånd vide, om man bliver dømt til at betale sagsomkostninger. Dette kan have betydning ved vurderingen af, om man vil anke en straffedom.

Efter Menneskerettighedskonventionen, som er gennemført ved dansk lov, kan man blive fritaget for at betale udgifter til en forsvarer, hvis man ikke selv har midler til at betale. Man har i øvrigt ret til at forsvare sig personligt, jf. art.6, stk.3. Danske domstole bruger dog ikke denne bestemmelse, men alene retsplejelovens bestemmelser.

Jeg er blevet opmærksom på problemstillingen i en konkret sag om overtrædelse af Ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 1, hvor en person ved byretten blev idømt en bøde på 3000 kr. Bøden blev nedsat til det halve på grund af personens dårlige økonomi. En sådan bødesag kan normalt ikke ankes, medmindre man får tilladelse hertil af Procesbevillingsnævnet, hvilket skete i den konkrete sag.

Anklagemyndigheden indbragte sagen for Vestre Landsret, som beskikkede den dømte en forsvarer uden at høre den pågældende først. Dette var en fejl fra rettens side.

Den pågældende anmodede landsretten om fritagelse for at betale udgifter til forsvarer med henvisning til, at han ingen midler havde. Landsretten svarede, at man først efter afsigelse af dom i sagen kunne tage stilling til en sådan anmodning.

Den pågældende anmodede herefter om tilladelse til selv at føre sin sag, subsidiært at lade mig, som er cand. jur., føre sagen, og vil føre sagen uden udgift for den pågældende. Jeg førte i sagen i byretten Landsretten afslog dette ved kendelse af 1. juli 2014. I øvrigt uden at give vejledning om kæremulighed.

Pågældende så sig herefter nødsaget til at trække sin anke, da han er uden midler. På trods af en tilladelse fra Procesbevillingsnævnet til at få sagen prøvet ved landsretten kan dette ikke lade sig gøre for mindrebemidlede. Det er ikke et retssamfund værdigt.

Han slap dog for at betale den uønskede beskikkede advokats salær for de indledende sags skridt, hvad det så kan være, på grund af en procedurefejl.

I et retssamfund må der være ret for den enkelte at føre en straffesag for domstolene. Hvis domstolene mener, at sagen kræver advokatbistand, må det være det offentlige, der bærer udgiften her til. En sigtet betaler jo heller ikke anklagemyndighedens eller dommernes løn.

Det er en lukrativ forretning at være beskikket forsvarer, så det er ikke fra den side, at den nuværende ordning kritiseres. For dommerne er det også en serviceforanstaltning, at der medvirker advokat, men det bør ikke afholde lovgiver for at ændre reglerne. Ganske vist bliver pengene udlagt af det offentlige, men gælden vil blive forsøgt inddrevet. Det er dobbelt straf.

I den konkrete sag om en bøde på 1500 kr. vil jeg skønne, at advokatens salær ville have beløbet sig til mindst 15. 000 kr. + rejseomkostninger.

Afsender: Elsebet Balslev-Clausen